

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 19 februari 1909 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning af vissa af Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för statens järnvägar. (R. A.)

1:o.

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t under sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar på extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 2,711,700 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis redan under år 1909 af tillgängliga medel utanordna 950,000 kronor.

Beträffande de särskilda ändamål, för hvilka förstnämnda belopp, 2,711,700 kronor, skulle användas, får utskottet från det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 12 januari 1909 meddela följande redogörelse, åtföljd af den motivering, som järnvägsstyrelsen lämnat i sin den 29 oktober 1908 till Kungl. Maj:t aflåtna skrifvelse i ämnet.

Nya byggnader och anläggningar vid statens järnvägar.

I distriktet.

Vid Broddbo och Åland:

Påbyggnad af stationshusen ..... kronor 10,800: —
Genom ifrågasatta påbyggnaderna vore, enligt
hvad järnvägsstyrelsen anfört, afsedt att vinna

bättre bostäder om 3 rum och kök för stationsmästarna och därjämte å hvardera stationen en lägenhet om 1 rum och kök för stationskarl.

Vid *Albano*:

Utvidgning af spårsystem och frilastplatser (tillläggsanslag) ..... kronor 30,000: —

Sedan 1907 års Riksdag beviljat erforderliga medel till förenämnda arbetens utförande å Kungl. Djurgårdens mark, hade Kungl. Maj:t den 13 mars 1908 lämnat föreskrift rörande de ersättningar, som skulle utgå för det erforderliga området och för därinom befintliga byggnader och vattenledning, hvilka ersättningar uppginge till ett belopp af inalles 40,000 kronor. Då af det för anläggningen beviljade anslaget funnes för sagda ändamål tillgängliga endast 10,000 kronor, hade här upptagits skillnaden mellan de båda beloppen eller 30,000 kronor.

Vid *Värtan*:

Utvidgning af spårsystemet ..... » 11,000: —

För bättre besörjande af den malmtrafik, som sedan någon tid ägde rum till och från upplagsplatser i bangårdens sydligaste del, erfordrades ökad spårutrymme å Stockholms stads därvarande område. Förslaget vore i afseende på kostnadsfördelningen grundadt på samma villkor, som på senare tid i likartade fall aftalats mellan statens järnvägar och staden, nämligen att, sedan staden bekostat alla terrasseringsarbeten, statens järnvägar och staden till lika delar bekostade spåranläggningar, som i förevarande fall beräknats till 22,000 kronor.

Vid *Stockholms centralstation*:

Påbyggnad af stationshuset ..... » 150,000: —

Såsom järnvägsstyrelsen framhållit i skrivelse den 24 april 1908 vore lägenheterna inom

härvarande centralstationsbyggnad ej tillräckliga för de byråer och expeditioner, hvilka lämpligen borde för arbetets inom järnvägsstyrelsen jämna gång vara inrymda inom samma byggnad. Sålunda hade för byggnadsbyrån, telegrafbyrån och byrån för elektrisk drift andra lägenheter måst anskaffas och för maskininspektionsbyrån, kameralbyrån, tidtabellsbyrån och två taxebyråer provisoriska och högst otillfredsställande åtgärder för dessas inrymmande inom centralstationsbyggnaden måst vidtagas. Äfven för vissa andra byråer erfordrades ökad utrymme liksom ock rum för järnvägsstyrelsens öfverrevisorer. Vidare saknades alldeles lokaler för inom järnvägsstyrelsen arbetande kommittéer och för öfverläggningar med in- och utländska järnvägsförvaltningars ombud.

Förslaget afsåge att genom påbyggnad af stationshuset erhålla en fullständig fjärde våning och skulle genom densamma tillgängliga lokaler ökas med 47 enkelrum och två lägenheter om två rum och kök för vaktmästare.

Utvidgning af spårsystemet ..... kronor 25,600: —

Med utvidgningen afsåges att erhålla särskildt utdragningsspår från uppställningsspåren i bangårdens sydvästra del. Af Stockholms stad hade utverkats dispositionsrätt öfver erforderligt område af stadens mark för den föreslagna spårutläggningen. Kostnaden hade i sin helhet beräknats till 32,800 kronor, hvori Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg hade att deltaga med 22 %.

Anläggning af centraluppvärmningsanstalter för personvagnar ..... » 21,600: —

För närvarande skedde uppvärmningen af de å uppställningsbangårdarna vid Stockholms central och Norra stationen uppställda tågsätt och reservpersonvagnar medelst ängfinkor, hvilket vore dyrbart och mindre tillförlitligt. Kostnaderna för de föreslagna anordningarna hade beräknats till 23,600 kronor, hvaraf Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg hade att deltaga med 2,000 kronor.

Vid *Kantorps*:

Uppförande af boställshus med uthus jämte
markanskaffning ..... kronor 22,000: —

Förslaget afsåge att bereda bostäder åt fyra
stationskarlar, för hvilka lägenheter i statens järn-
vägars hus saknades. Lämpliga sådana finnes ej att
förhyra i stationens närhet. Genom jordförvärfvet
afsåges att erhålla, förutom erforderlig byggnads-
plats, jämväl utrymme för framtida utvidgning af
stationens spårssystem och lastplatser.

Vid *Örebro*:

Utvidgning af centralverkstaden ..... » 300,000: —

För påbörjande af ny plåtslagarverkstad med
flera arbeten vid centralverkstaden, tillsammans
kostnadsberäknade till 700,000 kronor, anvisade
Riksdagen för år 1909 ett extra anslag af 400,000
kronor. För arbetets fullbordande enligt uppgjord
plan erfordrades återstående belopp, 300,000 kronor.

Vid *Lerbäck*:

Uppförande af boställshus med uthus ..... » 14,500: —

Förslaget afsåge att bereda erforderliga bo-
städer åt två stationsförmän, för hvilka lämpligt
belägna bostäder ej finnes att hyra.

II distriktet.

Vid *Lagmansholm*:

Utvidgning af spårsystemet ..... » 12,000: —

För att kunna ordna tågmöten å stationen utan
att störa pågående lastningar och lossningar där-
städes erfordrades ett tredje genomgående spår.

Vid Herrljunga:

Uppförande af lokomotivstall.....	kronor	18,000: —
-----------------------------------	--------	-----------

Förslaget afsåge att bereda stallplatser för två lokomotiv. Hittillsvarande behovet hade kunnat fyllas genom förhyrning af Borås järnvägsaktiebolag tillhörande stallplatser, men hade kontraktet här- om nu blifvit uppsagdt.

Vid Lerum:

Uppförande af boställshus jämte uthus och käl- lare med jordförvärf	»	17,000: —
--	---	-----------

Bostäder i statens järnvägars hus saknades för vid stationen anställda: ett kontorsbiträde, en stations- förman och en stationskarl. Boställshuset vore afsedt att inrymma två lägenheter om 2 rum och kök samt en lägenhet om 1 rum och kök.

Vid Olskroken:

Utvidgning af spårsystemet.....	»	35,000: —
---------------------------------	---	-----------

Större utrymme erfordrades å stationen dels för uppställning af vagnar, afsedda att öfverföras mellan statens och Bergslagernas järnvägars statio- ner i Göteborg, dels ock med hänsyn därtill att Olskrokens station numera vore utgångs- och slut- station för godståg å västra stambanan.

Här ifrågasatt utvidgning vore beräknad kosta 48,800 kronor, hvartill Bergslagernas järnvägsaktie- bolag hade att bidraga med 13,800 kronor.

Vid Göteborg:

Anordnande af skärmtak öfver personplatt- former	»	21,000: —
---	---	-----------

Stationens hufvudplattformer, som sträcka sig omkring 190 meter utanför banhallen, borde förses med ett enkelt skyddstak till större delen af sin längd.

Vid *Jönköping*:

Tillbyggnad af lokomotivstallet med 2 stallplatser..... kronor 18,000: —
 Vid stationen befintliga antalet stallplatser vore otillräckligt.

III distriktet.

Vid *Eksund*:

Uppförande af boställshus med uthus ..... » 10,500: —
 Byggnaden vore afsedd att inrymma bostäder för två stationskarlar, för hvilka lägenheter icke funnes att förhyra i stationens närhet.

Vid *Kimstad*:

Uppförande af boställshus jämte uthus ..... » 18,700: —
 Det hade visat sig allt svårare att i privata hus i stationens närhet erhålla tjänliga bostäder för å stationen tjänstgörande stationskarlar. Förslaget afsåge 4 lägenheter om 1 rum och kök.

Vid *Linköping*:

Tillbyggnad af ilgodsmagasin ..... » 12,500: —
 Nuvarande utrymmen vore för små för den lokala och öfvergångstrafiken. Därjämte erfordrades ett manskapsrum, som skulle erhållas genom tillbygg-

naden. Arbetet beräknades kosta 14,600 kronor, hvartill Östra centralbanans järnvägsaktiebolag hade att bidraga med 2,100 kronor.

Ny bro öfver Stångån ..... kronor 100,000: —

Den åren 1871—1872 vid östra stambanans anläggning uppförda järnvägsbron, som hade en total längd af 183 meter, motsvarade hvad bärförmågan å öfverbyggnaden beträffade icke de fordringar, som nu måste ställas på sådana byggnader. Grundläggningen för bron vore därjämte utförd på ett för dess bestånd mindre lämpligt sätt, och kunde någon förbättring af grunden icke lämpligen verkställas, hvidan enbart förstärkning af öfverbyggnaden ej kunde ifrågakomma. Ny bro måste därför uppföras och hade härvid, med hänsyn därtill att behovet af dubbelbanetraffiks anordnande mellan Linköping och Norrköping redan nu börjat alltmer framträda, ansetts ändamålsenligast att vid nu förestående ombyggnad anordna bron för tvenne spår. En tillbyggnad af densamma framdeles för ytterligare ett spår skulle medföra afsevärdt högre kostnad.

Kostnaden för dubbelspårig bro hade beräknats till 550,000 kronor, af hvilket belopp dock hälften, motsvarande kostnaden för utbyte af den nuvarande enkelspåriga bron, ansåges böra, såsom hittills varit vanligt, utgå af underhållsmedel, hvarför endast återstående belopp, 275,000 kronor, här upptoges, hvaraf 100,000 kronor i staten för år 1910.

Östra centralbanans järnvägsaktiebolag, som äfven trafikerade denna bro, ägde enligt träffad öfverenskommelse att med viss procent deltaga i kostnaderna för brons underhåll, men syntes bidrag för här ifrågasatt ombyggnad icke kunna påräknas från bolaget.

Vid *Mjölby*.

Utvidgning af spårsystemet..... »

62,500: —

Den ökade såväl lokala som öfvergångstrafiken fordrade större spårutrymme för vagnuppställning,

hvarjämte de genomgående hufvudspårens längder ej medgåfve uppställandet af de personförande tågen utan hinder för öfvergång mellan plattformerna. Till och afkopplade vagnar uppginge under åren 1904 och 1907 till antal af respektive 156,188 och 175,116.

Vid *Nässjö*.

Anordnande af vattenledning ..... kronor 16,400: —

Med arbetet afsåges att förbinda vattenledningen i bangårdens södra del med vattentorn invid lokomotivstallarna i stationens norra ända, hvarigenom all vattenuppföring kunde verkställas å sistnämnda plats och kostnaden för en pumpstationspersonal kunde inbesparas.

Vid *Eslöf*.

Utvidgning af spårsystemet ..... » 200,000: —

För utförande af behöflig utvidgning af Eslöfs station beviljade 1898 års Riksdag ett anslag af 158,000 kronor eller på statens järnvägar belöpande del, $43\frac{1}{2}$ %, af den till 363,000 kronor beräknade kostnaden för då föreliggande förslag till stationens ombyggnad. Under arbetets fortgång hade emellertid vid upprepade öfverläggningar med styrelserna för de vid Eslöf anslutande banorna framhållits önskemål rörande ytterligare en del anordningar vid stationen, som betingades af den växande trafiken, och vore nu föreliggande förslag till bangårdens utvidgning resultatet af dessa förhandlingar.

Då emellertid godvilliga öfverenskommelser ej kunde träffas om hvilka i förslaget upptagna anläggningar och jordförvärf, som vore att anse såsom gemensamma för samtliga vid Eslöf anslutande banor, hade fördelningen af kostnaderna mellan dessa banor i enlighet med gällande öfverenskommelser bestämts af en härför tillsatt kompromissnämnd. Enligt denna nämnds beslut skulle sålunda på statens järnvägar

ensamt falla kostnaderna för vissa redan verkställda jordförvärf, hvilka af nämnden ansetts ej erforderliga för gemensamma nu ifrågasatta anläggningar, men hvilka järnvägsstyrelsen med hänsyn till kommande behof af utvidgning af stationen funnit böra redan nu äga rum, innan områdena genom bebyggande blefve mera svåråtkomliga. De i förslaget upptagna spåranläggningarna m. m. hade nämnden däremot funnit i hufvudsak böra gemensamt bekostas.

För realiserande af det sålunda föreliggande förslaget, hvilket i sig äfven innefattade de anordningar, som med det år 1898 beviljade anslaget afsåges och till vissa delar redan utförts för tillgodoseende af de mest trängande trafikbehofven, hade kostnaderna beräknats till sammanlagdt 925,000 kronor, hvaraf på statens järnvägars del skulle komma omkring 550,000 kronor. Det ytterligare anslag, som nu vore behöfligt för stationens utvidgning, utgjorde sålunda 392,000 kronor, hvaraf för år 1910 erfordrades 200,000 kronor.

Vid Örtofta:

Utförande af elektrisk belysningsanläggning ... kronor 11,000: —

Förslaget afsåge att anordna ett s. k. vindelektricitetsverk för belysning och vattenuppföring. Belysningen komme att tills vidare utgöras af 4 stycken bågglampor och ett 30-tal glödlampor.

Vid Malmö:

Utvidgning af spårsystemet ..... » 35,000: —

Sedan den utvidgning af spårsystemet å driftsbangården, hvartill 1907 års Riksdag anvisade ett extra anslag af 112,000 kronor, blifvit verkställd, hade behofvet af tåguppställningsspår än mera ökats och kräfdes härför ytterligare spårutrymme. Plats för denna utvidgning af spårsystemet funnes inom statens järnvägars ägo gräns å de utfyllda områdena söder om hufvudspåren.

Uppförande af boställshus med uthus och källare kronor 19,500: —
 Vid det å linjen mot Arlöf — vid Sjölunda —
 belägna ställverket erfordrades bostäder för där tjänstgörande 3 stationskarlar samt för en förrådsvakt vid intilliggande förrådsbyggnader. Platsen vore belägen omkring 3 kilometer från staden, där nämnda personal för närvarande måste bo.

Vid *Västraby*:

Uppförande af boställshus med uthus och källare » 11,800: —
 Bostad saknades för en stationskarl, hvarjämte lägenhet erfordrades för en banvakt, som nu bodde vid Kattarp utom sitt bevakningsområde.

Vid *Kattarp*:

Uppförande af boställshus med uthus och källare » 45,000: —
 läre jämte jordförvärf .....
 Vid stationen tjänstgörande stationsförmän och stationskarlar uppginge för närvarande till ett antal af 18. För samtliga saknades bostäder i statens järngars hus. Svårigheterna att förhyra så många lägenheter hade på senare tid ökats, då lägenheterna allt mera upptoges af arbetare vid kringliggande fabriker.
 Förslaget afsåge att förvärfva mark och i första hand uppföra boställshus med 6 lägenheter jämte tillhörande uthus och källare.

Vid *Kjäflinge*:

Utförande af elektrisk belysningsanläggning ... » 13,500: —
 Förslaget afsåge att anordna s. k. vindelektricitetsverk för belysning och vattenuppföring. Ifrågasatt belysning skulle tills vidare utgöras af 6 stycken bågglampor och ett 40-tal glödlampor.

Vid *Stäfvie*:

Uppförande af boställshus med uthus och källare » 12,600: —
 läre .....

Förslaget afsåge att bereda bostäder i statens järnvägars hus för 2 stationskarlar, för hvilka lämpliga lägenheter ej funnes att tillgå i privata hus i stationens närhet.

Vid *Flädie*:

Utvidgning af spårsystemet jämte jordförvärf... kronor 14,500: —
Mötesspårens längd vore otillräcklig för de längre godstågen.

IV distriktet.

Vid *Ånge*:

Utvidgning af spårsystemet jämte jordförvärf... » 23,000: —
Stationens uppställningsspår för vagnar vore otillräckligt. För närvarande måste tågspår därtill tidtals användas.

Vid *Jularbo*:

Uppförande af boställshus med uthus och källare » 12,300: —
Boställshuset vore afsedt att inrymma bostad för stationsmästaren och en stationskarl. Stationsmästarens nuvarande lägenhet i stationshuset erfordrades för utvidgning af tjänstelokalerna, hvilka vore för trånga.

Vid *Bollnäs*:

Tillbyggnad af lokomotivstall med 2 stallrum » 15,000: —
Antalet stallrum för lokomotiv af större typ vore otillräckligt.

Vid *Holmsveden*:

Uppförande af boställshus med uthus och källare » 14,000: —
Förslaget afsåge att bereda bostad i statens järnvägars hus för ett kontorsbiträde och två stationskarlar. Kontorsbiträdet hade för närvarande bostad i en banvaktsstuga, hvilken nu erfordrades för banbevakningen.

Vid *Mobodarne*:

Uppförande af stationshus jämte uthus.....	kronor	12,300: —
Den nuvarande stationsstugan vore otillräcklig. Det föreslagna stationshuset vore afsedt att inrymma, förutom nödiga tjänstelokaler, äfven bostad för stationsmästaren, åt hvilken borde beredas något större lägenhet än den banvaktsstuga han för närvarande bebodde. Denna komme sedermera att tagas till bostad för en stationskarl.		

Vid *Bergvik*:

Uppförande af boställshus med uthus och källare jämte jordförvärf.....	»	14,400: —
Bostäder saknades i statens järnvägars hus för ett kontorsbiträde, en stationsförman och en stationskarl och mötte stora svårigheter för förhyrandet af dylika i stationens närhet.		

V distriktet.

Vid *Risbäck* och *Kilvo*:

Uppförande af hållplatsstugor.....	»	31,300: —
Till följd af den ökade tågfrekvensen, som ofta kräde anordnandet af tågmöten vid nämnda platser, erfordrades därstädes expeditjonslokaler samt bostäder för platsvakterna.		

Vid *Lina älf* och *Lakaträsk*:

Utvidgning af spårsystemen.....	»	12,500: —
Förslagen afsåge beredande af spårutrymme för vagnuppställning, då de å hvardera platsen befintliga tvenne spåren voro upptagna vid tågmöten.		

Vid *Koskullskulle*:

Uppförande af boställshus jämte uthus.....	»	14,400: —
Bostad i statens järnvägars hus saknades för		

tvenne stationskarlar, och svårigheter mötte att i närheten förhyra lämpliga lägenheter.

Vid *Ripats, Nuortikon, Gullträsk, Gransjö* och *Gammelstad*:

Uppförande af boställshus jämte uthus..... kronor 56,900: —

Lägenheter om två rum och kök för vid nämnda stationer tjänstgörande stationsförmän saknades i statens järnvägars hus och finnes ej att förhyra. Stationsförmännens nuvarande lägenheter om ett rum och kök erfordrades för stationskarlar.

Vid *Murjek*:

Uppförande af boställshus jämte uthus..... » 18,200: —

Möjlighet förefunnnes icke att i stationens närhet förhyra bostäder åt ett kontorsbiträde och två stationskarlar, för hvilka lägenheter i statens järnvägars hus saknades.

Vid *Ljuså*:

Uppförande af boställshus jämte uthus..... » 11,500: —

Boställe för banmästaren å 527 banmästarafdelningen saknades. Åt banmästaren nu provisoriskt upplåten bostad vid Boden erfordrades för annan personal.

Vid *Boden*:

Tillbyggnad af lokomotivstall..... » 47,000: —

Förslaget afsåge att vid norra lokomotivstallet anordna ytterligare 4 stallrum. Ett å två lokomotiv måste nu stå ute i brist på stallplatser, hvarjämte öppnandet af bandelen Morjärv-Lappträsk komme att föranleda behof af ökad stallutrymme vid denna station.

Vid Svartön:

Anordnande af kaj för kollossning och upplagsplats för kol (tilläggsanslag) ..... kronor 35,000: —

1906 års Riksdag beviljade för denna anläggning ett extra anslag å 255,000 kronor, hvilket jämte då för ändamålet tillgängliga medel ansågs tillräckligt för anläggningen, i sin helhet beräknad till 325,000 kronor. Till följd af, bland annat, ökade arbetspriser sedan år 1905, då kostnadsförslaget för arbetet uppgjordes, hade emellertid ett belopp af 35,000 kronor nu visat sig erforderligt för anläggningens fullbordande enligt fastställd plan. Särskildt hade muddringsarbetena för in- och utfartsrännan till kajen medfört afsevärdt högre kostnader än ursprungligen beräknats.

Vid Myrheden:

Uppförande af boställshus jämte uthus ..... » 14,000: —

Bostad i statens järnvägars hus saknades för en stationskarl och en pumpare, och mötte svårighet att i närheten af stationen åt dem förhyra erforderliga lägenheter.

Vid Umeå:

Utvidgning af godsmagasin och lastkaj ..... » 15,800: —

Större utrymme i godsmagasin och å lastkaj erfordrades. Sammanlagda il-, stycke- och vagnslastgodstrafiken vid stationen hade under de fem senaste åren ökats från 26,532 ton till 34,019 ton.

Å linjen Österås-Selsjön:

Uppförande af ny bro öfver Ångermanälven vid Forsmo ..... » 200,000: —

Af den till 953,000 kronor beräknade totalkostnaden för broanläggningen anvisades år 1908 af Riksdagen ett extra anslag å 400,000 kronor. För arbetets fortsättande enligt uppgjord plan erfordrades ofvanstående belopp.

Åtgärder för möjliggörandet af de upprättade transportplanernas för arméns strategiska uppmarsch bringande till utförande ..... kronor 100,000: —

I skrifvelse af den 6 april 1908 hade chefen för generalstaben hos styrelsen anhållit, att de utvidgningsarbeten vid vissa stationer, hvilkas utförande angåfves såsom förutsättning för militärtidtabellernas tillämpning, måtte genom styrelsens försorg vidtagas. Sedan styrelsen granskat de af chefen för generalstaben öfverlämnade förslagen till utvidgningsarbeten, hade desamma godkänts till utförande under villkor, att anslag för dessa arbeten blefve ställda till styrelsens förfogande.

Härför erforderligt anslag beräknades uppgå till ett belopp af 300,000 kronor, hvaraf för år 1910 erfordrades 100,000 kronor.

Telegrafledning ..... » 24,100: —

Förslaget afsåge anordnande af nya telegrafledningar å linjerna Katrineholm—Norrköping,
Tranås—Nässjö,
Hessleholm—Elmhult,
Alfvesta—Nässjö,

erforderliga till följd af väsentligt ökad telegramfrekvens å dessa linjer.

Fullföljande af anordningar för växelförregling och förbättrade signalapparater vid stationer ..... » 250,000: —

För ifrågavarande ändamål hade Riksdagen under senare tid anvisat ett anslag af 150,000 kronor årligen. Järnvägsstyrelsens hemställan om anslaget höjande med 100,000 kronor vore föranledt af att förut lämnade anslag visat sig otillräckliga för att fullt tillfredsställa de behof af säkerhetsanordningar,

som trafikens utveckling kräfde, samt därpå att under den närmaste tiden en del växel- och signal-säkerhetsanläggningar af större omfattning förestode. Därest endast hittillsvarande anslagsbelopp bibehölles, skulle det viktiga, sedan flera år tillbaka fortgående arbetet för tågsäkerhetens betryggande, särskildt vid de mindre stationer, där de snabbgående tågen ej gjorde uppehåll, icke kunna fortgå i den omfattning, trafikens utveckling kräfde. Styrelsen hade äfven för afsikt att å mera starkt trafikerade linjer anordna linjeblockanordningar, hvarigenom trafiksäkerheten bättre tryggades och besparing af personal för tågtelegrafering erhöles.

Diverse arbeten ..... kronor 500,000: —

I förestående anslagssumma vore inberäknad sammanlagda kostnaden för sådana mindre nybyggnader, hvilka hvar och en för sig ej beräknats betinga högre kostnad än 10,000 kronor och hvilka därför ej intagits bland ofvanstående särskildt omnämnda arbeten.

Till stöd för anslagskrafvet i öfrigt ville styrelsen, i likhet med hvad som under de senare åren skett, framhålla, hurusom i betraktande af statsbanenätets och trafikens utveckling det måste anses vara af nöden att för diverse arbeten hafva erforderliga medel tillgängliga för tillgodoseendet af sådana behof, som icke kunde längre tid i förväg förutses, men dock måste utan uppskof fyllas.

Summa kronor 2,711,700: —

Slutligen hade järnvägsstyrelsen, enär det vore af vikt, att en del af här ofvan föreslagna arbeten redan under år 1909 helt eller delvis komme till utförande, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte redan under nämnda år ställa till styrelsens förfogande ett belopp af 950,000 kronor för följande arbeten, nämligen:

till uppförande af ny bro öfver Ångermanälven ...	kronor	50,000: —
» utvidgning af spårsystemet vid Albano station	»	30,000: —
	Transport kronor	80,000: —

	Transport kronor	80,000: —
för påbyggnad af Stockholms centralstationshus ...	»	150,000: —
» uppförande af ny bro öfver Stångån.....	»	50,000: —
» ombyggnad af Eslöfs station	»	200,000: —
» utvidgning af spårsystemet vid Malmö station	»	35,000: —
» utvidgning af spårsystemet vid Olskrokens station	»	35,000: —
» utvidgning af centralverkstaden vid Örebro ...	»	300,000: —
» diverse arbeten.....	»	100,000: —
	<hr/> Summa kronor	<hr/> 950,000: —

Beträffande vissa af de föreslagna arbetena har departementschefen meddelat följande kompletterande upplysningar:

»Hvad angår frågan om tilläggsanslag för utvidgning af spårsystem och frilastplatser vid *Albano station*, tillåter jag mig sålunda erinra, att Kungl. Maj:t i nådig proposition den 12 april 1907 (n:r 159) föreslog Riksdagen *dels* att för utvidgning af spårsystem och frilastplatser vid *Albano järvägsstation* i hufvudsaklig öfverensstämmelse med af järnvägsstyrelsen upprättadt förslag på extra stat för år 1908 anvisa ett belopp af 52,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under år 1907 af tillgängliga medel utanordna beloppet, *dels och* medgifva, att efter behörigen verkställd och godkänd uppskattning finge till Djurgårdskassan och enskilda innehafvare af de under djurgårdsförvaltningen ställda områden, som, enligt hvad i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet angifves, vore afsedda att till järnvägsstyrelsen för ifrågavarande ändamål upplåtas, af statsmedel utbetalas såväl ersättning för däraf uppkommande intrång och förluster till enskilda innehafvare, dock endast för den tid deras då gällande arrendekontrakt ägde bestå, som äfven lösen för å områdena till äfventyrs befintliga byggnader och skjul.

Vid föredragning af berörda fråga erinrade dåvarande departementschefen till statsrådsprotokollet, att i den af järnvägsstyrelsen till 52,000 kronor beräknade kostnaden för förslaget upptagits endast ett belopp af 10,000 kronor till gäldande af ersättningar för intrång och förlorade inkomster till såväl Djurgårdskassan som innehafvaren af en utaf arbetet berörd lägenhet, Söderbrunn. Då emellertid särskild uppskattning syntes erfordras för bestämmande af dessa ersättningsbelopp, ansåg departementschefen lämpligast, att, på sätt vid anläggningen af *Albano station* ägt rum, riksmarskalksämberet framdeles erhöle nådig befallning att, sedan en dylik uppskattning i behörig ordning ägt rum,

till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande ifrågavarande ersättningsbelopp, hvilka, i den mån de af Kungl. Maj:t fastställdes, syntes kunna af tillgängliga medel förskottsvis utbetalas, för att därefter hos en kommande Riksdag anmälas till ersättande. Hvad sålunda utöfver begärda 52,000 kronor kunde komma att erfordras ansåg departementschefen med ledning af då tillgängliga upplysningar högst kunna skattas till omkring 15,000 kronor.

Ifrågavarande proposition blef af Riksdagen bifallen.

Sedermera afgaf riksmarskalksämberet förslag rörande beloppet af de ersättningar, som skulle utgå, i hvilket hänseende ämbetet hemställt, *dels* att såsom ersättning för de områden af Djurgårdens mark, hvilka på grund af tidigare beslut komme att upplåtas till statens järnvägar, skulle antingen till Djurgårdskassan erläggas en årlig afgäld af tillhopa 1,300 kronor eller ock till den under statskontoret ställda Djurgårdsfonden inbetalas ett belopp af 32,500 kronor, motsvarande sistnämnda afgäld kapitaliserad efter 4 procent, *dels ock* att såsom ersättning för en å samma område befintlig, Djurgården tillhörig lada skulle till Djurgårdskassan erläggas ett belopp af 4,500 kronor.

Vidare öfverlämnade järnvägsstyrelsen en af arrendatorn af lägenheten Söderbrunn utfärdad förbindelse att mot en ersättning af 3,000 kronor till statens järnvägar med full äganderätt öfverlåta honom tillhöriga, å ifrågavarande områden befintliga stallbyggnad och vattenbrunn med rörledning.

Genom nådigt beslut den 13 mars 1908 har Eders Kungl. Maj:t därefter förordnat, *dels* att såsom ersättning för de områden af Djurgårdens mark, hvilka för ifrågavarande utvidgning komme att tagas i anspråk, skulle till den under statskontorets förvaltning stående Djurgårdsfonden erläggas ett belopp, en gång för alla, af 32,500 kronor, hvaraf årliga räntan skulle öfverlämnas till Djurgårdskassan att för kassans ändamål användas, *dels* att såsom ersättning för den å samma områden befintliga, Djurgården tillhöriga ladan skulle till Djurgårdskassan erläggas ett belopp af 4,500 kronor, *dels ock* att såsom ersättning till arrendatorn af lägenheten Söderbrunn skulle erläggas ett belopp af 3,000 kronor.

Därjämte föreskrefs, att ofvanberörda ersättningar skulle intill ett belopp af 10,000 kronor utgå af det utaf Riksdagen för utvidgning af spårsystem och frilastplatser vid Albano station anvisade belopp af 52,000 kronor samt att hvad därutöfver för ändamålet erfordrades skulle af järnvägsstyrelsen förskottsvis af trafikmedel utbetalas, med skyldighet för styrelsen att framdeles i sammanhang med afgifvande af för-

slag angående anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar anmäla det förskotterade beloppet till ersättning.

Ifrågavarande ersättningar hafva sålunda belöpt sig till 40,000 kronor. Då endast 10,000 kronor finnas för ändamålet tillgängliga, torde återstoden, 30,000 kronor, nu böra äskas af Riksdagen.

Vidkommande frågan om *påbyggnad af stationshuset vid Stockholms centralstation* vill jag till en början påpeka, att denna byggnad icke enligt något af de hittills framställda förslagen om ordnande af bangårdsförhållandena i hufvudstaden skulle behöfva nedrifvas, hvadan ett utnyttjande af tomten genom påbyggande af ytterligare en våning ju alltid måste framstå såsom fördelaktigt. Järnvägsstyrelsen är därjämte uppenbarligen i stort behof af ökad utrymme inom stationsbyggnaden, särskildt för att kunna dit förlägga vissa byråer, som nu till stor olägenhet äro inrymda i lokaler, belägna på icke obetydligt afstånd därifrån. Genom påbyggnaden skulle erhållas ytterligare 53 rum, däraf 2 kök. Kostnaden för påbyggnaden uppskattas till 150,000 kronor. Efter beräkning af 5 ¹/₂ procent af detta kapital för ränta och underhåll, blir årliga kostnaden 8,250 kronor, motsvarande omkring 155 kronor för hvarje rum, något som i denna trakt af staden måste anses såsom billigt.

Såsom nämndt, har redan 1898 års Riksdag beviljat ett anslag af 158,000 kronor för ändring och utvidgning af stationen vid *Eslöf* med jordförvärf. Redan i den skrifvelse, hvori järnvägsstyrelsen hemställde om berörda anslag, meddelades, att järnvägsstyrelsen låtit utarbета ett omfattande program för förbättrade anordningar vid denna station att utföras i den mån sådant betingades af trafikens tillväxt. Den del af planen, som då afsågs till utförande, beräknades kräfva en kostnad af 363,000 kronor. Af detta belopp antogos emellertid de vid *Eslöf* anslutande enskilda banorna skola erlægga tillsammans 205,000 kronor. Fördelningen har sedermera bestämts af en kompromissnämnd, som till statens nackdel jämkat beloppen. En del af de med det redan beviljade anslaget afsedda arbetena har redan utförts, men på grund af den växande trafiken har nu visat sig, att stationens utvidgning och omgestaltning måste företagas i väsentligt större utsträckning än hvartill de anslagna medlen förslå.

Följande siffror visa trafikens utveckling vid *Eslöf* beträffande såväl statens järnvägar som där anslutande fyra enskilda banor.

	år 1897.	år 1902.	år 1907.
Antal tåg (statsbanan)	18	30	40
» » (enskilda banor)	26	46	44
Summa	44	76	84

Statens järnvägars egen trafik.

	år 1897.	år 1902.	år 1907.
Antal resande	158,094	185,806	309,902
Godstrafik afg. .... ton	9,634	6,626	12,124
» ank. .... »	20,324	21,509	42,377
Trafikinkomst	kronor 130,897	134,940	208,239

*Samtrafik.**Från främmande banor via Eslöf.*

	år 1903.	år 1907.
Antal resande	60,218	77,294
Godstrafik	ton 55,195	69,854

Till främmande banor via Eslöf.

Antal resande	66,200	75,868
Godstrafik	ton 67,200	78,407.

Med hänsyn till trafikens intensitet och dess ganska invecklade beskaffenhet torde förhållandena å Eslöfs station för närvarande få anses skäligen otillfredsställande. Genomförande af det förslag till förändrade anordningar å stationen, som järnvägsstyrelsen nu tänkt sig och hvilket beräknats draga en kostnad af sammanlagdt 925,000 kronor, skulle visserligen kräfva ytterligare anslag af statsmedel till belopp af 392,000 kronor, men torde på grund af hvad som blifvit upplyst häremot icke vara något att invända.

I fråga om det begärda tilläggsanslaget å 35,000 kronor för anordning af kolupplag och kaj å *Svartön* har jag från järnvägsstyrelsen inhämtat närmare upplysningar rörande de beräknade och de verkliga kostnaderna för ifrågakvarande arbete. I anledning häraf har till mig öfverlämnats följande tablå.

Titel.	Beräknade kostnader.			Verkliga kostnader.							
	Enligt distriktsförvaltningens förslag ^{10/11} 1905.	Begärdt fyllnadsanslag ^{1/6} 1908.	Summa	Nedlagda kostnader till d. ^{1/12} 1908	För arbetenas fullbordande.	Summa					
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.					
Muddring	23,800	—		80,745	80	6,900	—	87,645	80		
Kajen	197,000	—		199,102	42	3,600	—	202,702	42		
Fyllning	54,680	—		45,150	40	1,000	—	46,150	40		
Spårläggning	21,000	—		8,278	91	4,500	—	12,778	91		
Diverse kostnader.....	23,520	—		9,513	75	1,208	72	10,722	47		
Summa	325,000	—	35,000	360,000		342,791	28	17,208	72	360,000	—

Såsom här af framgår, är det hufvudsakligast kostnaderna för muddring, som öfverstigit de beräknade, och uppgifves detta till ej ringa del bero därpå, att efter öfverenskommelse med Luleå stad kajen förlagts på annat sätt och muddringen verkstälts djupare än ursprungligen afsetts. I sakens nuvarande läge torde emellertid ej kunna ifrågasättas annat än att hos Riksdagen göra framställning om det äskade tilläggsanslaget; dock torde man för framtiden kunna förvänta sig, att, innan sådana ändringar i ett förslag vidtagas, att de för ändamålet anvisade medel kunna antagas icke komma att förslå, järnvägsstyrelsen om saken gör underdånig anmälan.»

Med afseende å den föreslagna påbyggnaden af en fjärde våning å stationshuset vid Stockholms centralstation har utskottet inhämtat, att man inom järnvägsstyrelsen äfven tagit under öfvervägande och låtit uppgöra förslag att påbygga stationshuset med två hela våningar, men att i följd af husets konstruktion en så omfattande tillbyggnad visat sig icke kunna utföras utan mycket betydande kostnader och i allt fall vore förenad med någon risk beträffande husets förmåga att bära den ökade belastningen. Vid detta förhållande synes ej något vara att erinra mot det nu framlagda förslaget, hvarigenom för en kostnad af 150,000 kronor lokalerna i stationshuset skulle tillökas med ej mindre än 47 enkelrum samt två vaktmästarelägenheter om två rum och kök.

För att vid Eksunds station bereda bostäder åt två stationskarlar har föreslagits uppförande därstädes af ett boställshus med uthus för en kostnad af 10,500 kronor. Utskottet har dock icke kunnat finna

Utskottets
yttrande.

sig öfvertygad om behöfligheten af denna nybyggnad. Enligt hvad utskottet inhämtat, visar trafiken vid Eksund, om man jämför den med förhållandena för längre tid tillbaka, en stor nedgång, och det därstädes befintliga stationshuset torde ock vara beräknadt för en betydligt större trafik än den nuvarande. Med afseende härå synes det utskottet böra tagas under öfvervägande, huruvida icke utrymmet i stationshuset medgifver inredning i detsamma af de bostäder för personal, som kunna befinnas nödiga. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke för närvarande hafva skäl tillstyrka beviljandet af det för omförmälda nybyggnad begärda beloppet 10,500 kronor, hvilket ock synes vara väl högt tilltaget för det ändamål, som därmed afses.

Jämväl med afseende å de vid åtskilliga andra järnvägsstationer nu ifrågasatta nya boställshusen för stationspersonal har utskottet icke kunnat undgå komma till den uppfattningen, att kostnaderna härför beräknats högre än som af omständigheterna påkallas. Utskottet har dock icke funnit sig hafva tillräckliga skäl att föreslå en nedsättning i de begärda beloppen, men har velat fästa uppmärksamheten å berörda förhållande och härvid uttala sin förhoppning, att järnvägsstyrelsen skall låta sig angeläget vara att vid utförande af ifrågavarande byggnader göra de besparingar, som kunna befinnas möjliga.

Hvad af Kungl. Maj:t i öfrigt under denna punkt föreslagits har icke gifvit anledning till någon erinran från utskottets sida. I enlighet med hvad af utskottet ofvan anförts, torde det af Kungl. Maj:t äskade anslaget 2,711,700 kronor böra minskas med det belopp 10,500 kronor, som afsetts för nybyggnaden vid Eksund, och sålunda bestämmas till 2,701,200 kronor. Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens redan trafikerade järnvägar på extra stat för år 1910 anvisar 2,701,200 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis redan under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 950,000 kronor.

2:o.

*Uppförande af
en byggnad
för vissa kon-
tor inom järn-
vägsstyrelsen.*

Vidare har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen
dels att för uppförande af en byggnad för vissa kontor inom järn-
vägsstyrelsen bevilja ett anslag af 800,000 kronor och därpå på extra

stat för år 1910 anvisa 300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel redan under innevarande år utanordna sistnämnda belopp,

dels och medgifva, att till byggnadsplats måtte från den under Karlbergs kungsgård lydande, af krigsskolan disponerade så kallade Solnaskogen upplåtas ett midt emot Tomteboda nuvarande stationshus beläget område af lämplig storlek, som, efter chefens för krigsskolan hörande, af Kungl. Maj:t bestämdes.

Uti sin förenämnda skrifvelse den 29 oktober 1908 har järnvägsstyrelsen i denna fråga anfört följande:

»Under en följd af år hafva för tvenne af järnvägsstyrelsens större kontor, kontrollkontoret och statistiska kontoret, i brist på utrymmen inom statens järnvägars egna byggnader förhyrts lägenheter i enskilda tillhöriga hus, och hafva därvid i saknad af tillräckligt stora sådana lägenheter dessa kontor, till stort men för arbetet inom desamma, måst fördelas på flera olika platser. Härtill kommer, att behöflig ökning af nuvarande utrymmen endast kan vinnas genom förhyrande af än flera lägenheter. Då därjämte hyreskontraktet för den största af de förhyrda lägenheterna utgår den 1 oktober 1910 och vid ett förnyande af kontraktet en betydlig förhöjning af den redan betydliga hyran kan förutses, framträda synnerligen klart olägenheterna af att statens järnvägar sakna en egen byggnad, hvori dessa kontor, hvilkas behof af utrymmen är af bestående art, kunna beredas plats.

Personalens antal uppgår å kontrollkontoret till 335 och å statistiska kontoret till 51, och är en ökning af denna personal att förvänta i den mån som statens och enskilda järnvägar tillväxa i utsträckning och trafik. Kontorens arbete, särskildt kontrollkontorets, afser nämligen äfven enskilda banor och deras samtrafik med statsbanorna och med utländska banor.

Under år 1907 sökte järnvägsstyrelsen utreda, huruvida ej en byggnad för dessa och andra kontor, som äfven sakna tillräckliga utrymmen, skulle kunna inköpas eller eventuellt uppföras å inköpta tomter i trakten af centralstationen. Frågan härom strandade emellertid på de högt uppdrifna tomtpriserna.

Järnvägsstyrelsen har därför funnit sig böra framlägga förslag till frågans lösning genom uppförande af en lämplig byggnad å staten redan tillhörigt område, beläget i närheten af Tomteboda station.

Arbetena å dessa kontor betinga nämligen ej med nödvändighet, att en dylik byggnad ligger i närheten af styrelsens öfriga lokaler, men väl i närheten af en station, för att underlätta transporter af handlingar till och från kontoren, såväl som å en plats med goda kommu-

nikationer med staden och dess centralare delar; och har styrelsen trots sig finna ett å en skrifvelsen bilagd plan angifvet, kronan tillhörigt och af krigsskolan disponerad område invid nämnda station synnerligen väl fylla dessa villkor.

Å detta område skulle uppföras en byggnad med 3 våningar ofvanpå en souterrain samt med en vindsvåning å midtelpartiet, inrymmande bostäder för vaktmästare.

I denna byggnad skulle, utom för ofvan angifna kontor, beredas plats äfven för styrelsens biljett- och blankettkontor, hvars nuvarande utrymmen inom det så kallade annexet till centralstationen äro erforderliga för trafikändamål; och gälla för detta kontor i öfrigt samma förutsättningar med hänsyn till dess lokalers läge som för de förenämnda. Särskildt skulle souterrainen väl lämpa sig för inrymmande af till detta kontor hörande formulärförråd med dess tryckpressar, hvar till ej mindre än 18 rum anses behöfliga.

Sammanlagda antalet rum, som för ofvansagda 3 kontor skulle beredas i nämnda kontorsbyggnad, uppgår till 151 tjänsterum och 31 förråds- och souterrainrum, och har skiss till dylik byggnad uppgjorts å styrelsens arkitektkontor.

Kostnaden för en byggnad af dylikt innehåll har, under förutsättning af fri tomt, beräknats till 800,000 kronor.

Värdet af de lokaler, som för närvarande upptagas af dessa kontor, uppskattadt efter verkliga och beräknade hyresbelopp, ställer sig sålunda:

för kontrollkontoret med tre vaktmästarlägenheter erläggas i hyror.....	kr.	39,200: —
för statistiska kontoret d:o d:o	»	5,200: —
för biljett- och blankettförrådet med två vaktmästarlägenheter i statens järnvägars hus torde kunna beräknas ett hyresbelopp af	»	7,100: —
	Summa kr.	51,500: —

Detta motsvarar, om ränta och underhåll beräknas efter $5\frac{1}{2}$ %, ett kapitalvärde af ..... kr. 936,400: —

Då emellertid det dessutom är att förutse, det hyrorerna för de hyrda, för affärsrörelse delvis särdeles välbelägna lokalerna efter nuvarande hyrestidens utgång komma att väsentligt höjas, samt att ytterligare flera lokaler snart måste förhyras, bör säkerligen ofvan angifna hyresbelopp påräknas höjdt med minst 10,000 kronor och således efter ofvan angifna beräkningsgrund motsvara ett kapitalvärde af minst... kr. 1,120,000: —

Uppförandet af en kontorsbyggnad enligt nu föreliggande förslag måste således anses lämpligt äfven ur ekonomisk synpunkt, så mycket mera som genom byggnadens förläggande i närheten af en station en afsevärd minskning bör förväntas i de stora summor, som för närvarande utgifvas för transporter af handlingar från och till kontorens olika afdelningar.

Frågan huruvida ej lämpligen det invid centralstationen belägna så kallade annexet skulle kunna apteras för här omhandlade kontorslokaler har af styrelsen förehafts till pröfning, men har därvid framgått, att, när denna byggnad till hufvudsaklig del är inredd till bostäder för sådana tjänstemän, som i järnvägstjänstens intresse måste bo i närheten af centralstationen, dess apterande till kontorslokaler skulle betinga afsevärda kostnader utan att dock göra dessa lokaler fullt lämpliga; en del af dem blefve ej tillräckligt ljusa. Utrymmena i denna byggnad skulle dessutom ej utan påbyggnad med en våning fylla behofvet, och möjlighet till framtida utvidgning af kontorslokalerna kan ej i denna byggnad beredas.

Vidare skulle i stället för de bostadslägenheter, som sålunda tagas i anspråk, andra förhyras i närheten af centralstationen och kostnaden därför komma att uppgå till afsevärda belopp.

Bostäderna i annexet äro nämligen nu afsedda för följande distrikts-tjänstemän:

- distriktschefen,
- 3 afdelningsföreståndare,
- 2 trafikinspektörer,
- 1 baningenjör,
- 1 öfverinspektör,
- 1 underinspektör,
- 2 byråassistenter samt
- 2 vaktmästare,

och måste hyressumman för motsvarande bostäder i denna trakt beräknas till minst 27,000 kronor.

Styrelsen finner därför ej ett sådant ordnande af lokalfrågan ändamålsenligt».

På grund af det anförda har styrelsen hemställt, att för uppförande af en ny kontorsbyggnad måtte anvisas ett anslag af 800,000 kronor, fördeladt på åren 1910 och 1911 med respektive 300,000 och 500,000 kronor, samt att för en dylik byggnad erforderligt område af den kronan tillhöriga, under Karlbergs kungsgård lydande skogsmark, som å

ofvannämnda planritning angifvits med gul gränslinje, måtte till statens järnvägar öfverlätas. Därjämte anhåller styrelsen, att anslaget för år 1910 måtte få disponeras redan under år 1909.

I anledning af denna framställning har, på grund af remiss, utlåtande till Kungl. Majt afgifvits af arméförvaltningen, som infordrat yttrandet i ärendet från chefen för krigsskolan och tjänstförrättande inspektören för militärläroverken.

Chefen för krigsskolan har därvid afstyrkt förslaget om byggnadens förläggande till den af järnvägsstyrelsen ifrågasatta platsen, enär denna plats utgjorde en del af det för krigsskolans öfningar i fälttjänst mest använda och värdefulla område. Under uttalande att hvarje minskning af Solnaskogen i öfningshänseende visserligen skulle medföra ej obetydliga svårigheter för krigsskolan, har skolans chef emellertid framhållit, att plats för byggnaden dock utan större olägenheter för krigsskolan skulle kunna beredas i Solnaskogen midt emot Tomtebodastationshus, under förutsättning att det område, som sålunda kunde komma att öfverlämnas till järnvägsstyrelsen, blefve, efter chefens för krigsskolan hörande, till sin utsträckning noga bestämdt.

Tjänstförrättande inspektören för militärläroverken åter har — med åberopande af hvad chefen för krigsskolan yttrat därom att hvarje minskning af den utaf krigsskolan disponerade delen af Solnaskogen i öfningshänseende skulle medföra icke obetydliga svårigheter för krigsskolan — afstyrkt den ifrågakomna byggnadens förläggande till nämnda del af Solnaskogen.

För egen del har arméförvaltningen anfört, att förvaltningen mot tjänstförrättande inspektörens för militärläroverken yttrande i ärendet funnit sig icke kunna tillstyrka, att någon del af det utaf krigsskolan disponerade området, tillhörande den så kallade Solnaskogen, för ifrågavarande ändamål öfverlåtes på statens järnvägar.

För egen del har departementschefen i denna fråga yttrat följande:

»Hvad järnvägsstyrelsen anfört synes mig ådagalägga behovet och lämpligheten att uppföra en särskild byggnad för de kontor inom järnvägsstyrelsen, hvarom nu är fråga.

Uppenbarligen skulle, därest byggnaden förlades inom staden, priset för en tomt af tillräcklig storlek — omkring 9,000 kvadratmeter sägas för ändamålet erfordras — ställa sig alltför dyrt. Det synes mig därför lämpligt, om plats kunde erhållas utom staden, helst å kronan tillhörigt område. Det af järnvägsstyrelsen i sådant afseende föreslagna området vore säkerligen väl lämpadt för ändamålet, beläget som det

är omedelbart invid spårvägens ändpunkt och endast ett kort stycke från Tomtebodas station. Med hänsyn till hvad vederbörande militära myndigheter anfört anser jag mig dock icke kunna tillstyrka, att ifrågavarande område tages i anspråk för byggnaden. Däremot har jag, efter samråd med chefen för landtförsvarsdepartementet, funnit mig böra hemställa, att det af chefen för krigsskolan ifrågasatta området midt emot Tomtebodas stationshus upplättes för ändamålet. Från järnvägsstyrelsen har meddelats, att platsen med hänsyn till det större afståndet från spårvägen visserligen icke är lika tillfredsställande som den af styrelsen föreslagna men dock af beskaffenhet att kunna godtagas.

Beträffande kostnaden för byggnadsföretaget, hvartill eskissritningen blifvit mig företedd, har denna beräknats till 800,000 kronor. Därvid har man, enligt hvad jag inhämtat, utgått från en byggnadskostnad af 21 kronor för kubikmeter. Häremot läser icke kunna framställas någon anmärkning».

Kungl. Maj:ts förevarande framställning har endast med afseende å platsen för den ifrågasatta byggnaden gifvit utskottet anledning till erinran. Den plats, som i sådant afseende föreslagits af Kungl. Maj:t, är nämligen, såsom ock departementschefen i sitt yttrande till statsrådsprotokollet medgifvit, särskildt med hänsyn till det större afståndet från spårvägen mindre lämplig för ändamålet än den af järnvägsstyrelsen förordade byggnadsplatsen, hvilken är belägen i en annan del af Solnaskogen. Visserligen hafva militära myndigheter framhållit betänkligheter mot upplåtande för ändamålet af sistnämnda plats, dock synes det utskottet vara anledning att taga under förnyad ompröfning, huruvida icke olägenheterna i militärt afseende till fullo uppvägas af de afsevärda fördelar, som skulle beredas statens järnvägar genom platsens användande för ifrågavarande byggnad. Utskottet tror därför, att frågans lyckliga lösning bäst främjas, om Riksdagen nu lämnar Kungl. Maj:t frihet att efter närmare utredning bestämma den af de föreslagna platserna, som befinnes lämpligast. I enlighet härmed hemställer utskottet,

att Riksdagen må

a) för uppförande af en byggnad för vissa kontor inom järnvägsstyrelsen bevilja ett anslag af 800,000 kronor och däraf på extra stat för år 1910 anvisa 300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af till-

gängliga medel redan under innevarande år utanordna sistnämnda belopp; och

b) medgifva, att till byggnadsplats må från den under Karlbergs kungsgård lydande, af krigsskolan disponerade så kallade Solnaskogen upplåtas ett område af lämplig storlek, som af Kungl. Maj:t bestämes.

3:o.

*Inköp af mark
för dubbel-
bananord-
ningar.*

Kungl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för inköp af områden, som kunna erfordras för blifvande dubbelbananordningar å linjerna Falköping—Ranten—Olskroken samt Norrköping—Linköping, för år 1910 anvisa ett belopp af 200,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet inhämtas, har järnvägsstyrelsen i denna fråga anfört följande:

»Trafikförhållandena å ifrågavarande stambandelar hafva numera utvecklats så, att tidpunkten för utläggande af ytterligare ett hufvudspår å dessa linjer allt mer närmar sig. Förutom den mark, som härvid kommer att erfordras för det nya spårets utläggande, medför dylika anläggningar oftast behof jämväl af ökade utrymmen vid stationerna, och har erfarenheten visat, att, då beslutet om anläggningens utförande redan förelegat, sådan mark i allmänhet betingat afsevärdt höga pris. Härtill kommer, att byggnadsverksamheten vid ett flertal stationer å nämnda bansträckor är stadd i hastig utveckling, hvilket medför icke blott stegring af jordvärdet utan äfven fara för, att den för framtida bangårdsutvidgningar måhända lämpligast belägna marken genom bebyggande blir svårtillgänglig för statens järnvägar.

För att förekomma såväl detta som äfven ett uppdrifvande af jordprisen, erfordras att på lämpliga tider och innan ännu utvidgningsplanerna offentligen föreligga under hand företaga behöfliga markförvärf, och hemställer styrelsen, att till styrelsens förfogande måtte för detta ändamål ställas ett belopp, förslagsvis beräknadt till 100,000 kronor för hvardera af ifrågavarande linjer, eller sålunda 200,000 kronor, hvaraf 100,000 kronor skulle behöfva vara tillgängliga redan under år 1909.»

Till statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen haft följande yttrande:

»För bedömande af trafikens omfattning och utveckling å ifråga-

varande bandelar har jag från järnvägsstyrelsen i sådant hänseende infortrat upplysningar, hvaraf jag här torde få meddela följande.

Beträffande linjen *Göteborg—Alingsås* upptager nu gällande tidtabell ända till 35 tåg dagligen, sammanträngda mellan omkring klockan 5 f. m. och 12 e. m. Tågantalet, som år 1898 utgjorde endast 26, har sålunda afsevärdt ökats och öfverstiger det, som förekom å bandelen *Järfva—Uppsala* vid den tid, då beslut fattades om dubbelbananordning därstädes.

Följande uppgifter för åren 1897, 1902 och 1907 visa utvecklingen af trafikförhållandena å ifrågavarande linje.

Antal afgångna och anlända resande:

1897	832,987
1902	1,139,696
1907	1,705,022

Godstonkilometer per bankilometer:

1897	319,278
1902	358,212
1907	423,563

Trafikinkomster för afsänd trafik:

1897	kr. 2,066,865
1902	» 2,438,181
1907	» 2,977,099

Tågantalet å linjen *Alingsås—Falköping—Ranten* har vuxit från 15 år 1897 till 28 år 1907.

Trafikutvecklingen i öfrigt framgår af följande siffror.

Antal afgångna och anlända resande:

1897	528,809
1902	597,318
1907	663,875

Godstonkilometer per bankilometer:

1897	287,236
1902	344,919
1907	405,663

Trafikinkomster för afsänd trafik:

1897	kr. 549,399
1902	» 574,097
1907	» 622,528

Å linjen *Norrköping—Linköping* uppgår antalet tåg enligt nu gällande tidtabell till 39. Åren 1896 och 1901 var antalet respektive 18 och 21.

Trafikförhållandenas utveckling visas af följande siffror.

Antal afgångna och anlända resande:

1897	784,519
1902	1,008,197
1907	1,211,045

Godstonkilometer per bankilometer:

1897	170,844
1902	236,537
1907	318,252

Trafikinkomster för afsänd trafik:

1897	kr. 1,264,147
1902	» 1,733,939
1907	» 1,990,438

Den jämnt fortgående stegring i denna i och för sig betydliga trafik, som förenämnda uppgifter utvisa, lärer gifva vid handen, att utläggning af dubbelspår å ifrågavarande linjer inom kort tid blir en nödvändighet, därest trafiken skall kunna på tillfredsställande sätt besörjas. Jag vill i detta sammanhang erinra, att trafikintensiteten på en hvar af ifrågavarande linjer nu är större än å sträckningen Eslöf—Hessleholm vid tiden för beslutet om dess anordnande för dubbelspår. Vid nu angifna förhållanden synes mig synnerligen lämpligt att i tid vidtaga åt-

gärder för nödigt markförvärf, detta så mycket hellre, som inköpen böra kunna bedrivas på mera affärsmässigt sätt, då järnvägsstyrelsen redan har medel för ändamålet tillgängliga.»

Utskottet, som mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke haft något att erinra, hemställer,

att Riksdagen må för inköp af områden, som kunna erfordras för blifvande dubbelbananordningar å linjerna Falköping—Ranten—Olskroken samt Norrköping—Linköping, för år 1910 anvisa ett belopp af 200,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under innevarande år af tillgängliga medel utanordna 100,000 kronor.

Angående sättet för anskaffande af förstnämnda belopp, 200,000 kronor, kommer utskottet att framdeles afgifva yttrande.

Stockholm den 19 februari 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.
